

მანანა ჭიკაძე

მოსწავლეებში
მეტაკოგნიტური
უნარების განვითარება
და მასთან
დაკავშირებული
სირთულეები

პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევის ანგარიში

საკვლევი თემა: მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების
განვითარება და მასთან დაკავშირებული სირთულეები

ანგარიშის ავტორი-სსიპ ქალაქ თბილისის N181 საჯარო სკოლის ქიმიის მასწავლებელი
მანანა ჭიკაძე

თბილისი

2106-2017 ს/წ

შესავალი	2
თავი I: საკვლევო საკითხის მიმოხილვა	3
1.1 მოკლე ინფორმაცია სკოლის შესახებ	3
1.2 მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარება და მასთან დაკავშირებული სირთულეები.....	3
1.3 პრობლემის გამომწვევი სავარაუდო მიზეზები	4
1.4 კვლევის მიზანი	4
1.5 კვლევის ამოცანა	5
თავი II: პრაქტიკული კვლევის არსი	5
თავი III: ლიტერატურის მიმოხილვა	6
თავი IV: მეთოდოლოგია	7
4.1. კვლევის სამიზნე ჯგუფი.....	7
4.2 შერჩევა	7
4.3 მონაცემების შეგროვება:.....	8
4.4 კვლევის მონაწილე მხარეები და მათი პასუხისმგებლობები	9
4.5 კვლევის ვადები.....	9
თავი V: კვლევის შედეგები.....	10
5.1 გამოკითხვის შედეგების ანალიზი.....	10
თავი VI: ინტერვენციის აღწერა და მისი შედეგები.....	14
6.1 ინტერვენცია	14
6.2 ინტერვენციის შედეგები	16
6.3 ინტერვენციის შეფასება.....	19
თავი VII	21
7.1 მიგნებები, რეკომენდაციები და კვლევის ნაკლოვანებები	21
დასკვნა	23
გამოყენებული ლიტერატურა	24
დანართი.....	25

შესავალი

„ სწავლის სწავლა. სწავლის სწავლა არის სწავლის პროცესის დამოუკიდებლად მართვის უნარი. მასწავლებელმა უნდა მიმართოს მოსწავლის ყურადღება სწავლის პროცესზე, მის მიმდინარეობაზე; დაეხმაროს მოსწავლეს იმ ფაქტორებისა და პირობების გაცნობიერებაში, რომლებიც აფერხებს ან ხელს უწყობს სასწავლო პროცესის მსვლელობას; აღმოაჩინოს ის ხერხები და მიდგომები, რომლებიც აუმჯობესებს სწავლის შედეგებს და გამოუმუშავოს სწავლის სტრატეგიების დამოუკიდებლად გამოყენების უნარი.“¹

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს სსიპ ქალაქ თბილისის 181-ე საჯარო სკოლაში განხორციელებული პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევის ანგარიშს. კვლევა განხორციელა ამავე სკოლის ქიმიის პედაგოგმა, მანანა ჭიკაძემ.

ნაშრომი შედგება შვიდი თავისაგან: I თავში მოცემულია ინფორმაცია სკოლის შესახებ, საკვლევი საკითხის მიმოხილვა, კვლევის მიზანი და ამოცანები. II თავი ეხება პრაქტიკული კვლევის არსს და მის მნიშვნელობას სწავლა-სწავლების პროცესში. III თავში მოცემულია სხვადასხვა ავტორის მოსაზრებები მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარების შესახებ. IV თავი მოიცავს ინფორმაციას კვლევის მეთოდოლოგიისა და პროექტის ვადების შესახებ. V თავი ეხება კვლევის საფუძველზე მიღებული შედეგების ანალიზს. VI თავში განხილულია ინტერვენციის დაგეგმვის, განხორციელებისა და შეფასების ეტაპები. VII თავში აღწერილია კვლევის მიგნებები, რეკომენდაციები და კვლევის ნაკლოვანებები

¹პრიორიტეტული გამჭოლი კომპეტენციები, ეროვნული სასწავლო გეგმა კარი1, თავი მე-8, მუხლი 48.თ.

თავი I: საკვლევი საკითხის მიმოხილვა

1.1 მოკლე ინფორმაცია სკოლის შესახებ

თბილისის 181-ე საჯარო სკოლაში სწავლობს 1078 მოსწავლე, მუშაობს 54 მასწავლებელი. მასწავლებელთა 70 %-ზე მეტი მუშაობს სრულ განაკვეთზე. მასწავლებელთა უმრავლესობა სერტიფიცირებულია. პედაგოგები გადიან გადამზადებას, ტრენინგებს საჭიროებების მიხედვით. 20 პედაგოგი ჩართულია ქემონიქსი საქართველო-აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს საქართველოს დაწყებითი განათლების პროექტში(G-PriEd). 9 პედაგოგი მონაწილეობას იღებს ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი-საქართველოს მიერ ინიცირებული „მასწავლებელთა და სკოლის დირექტორთა პროფესიული განვითარების პროექტის“ ფარგლებში მიმდინარე ტრენინგებში. რამდენიმე მასწავლებელი პერიოდულად თვითონაც ატარებს ტრენინგებს. სკოლა აღჭურვილია თანამედროვე ტექნოლოგიებით, რაც საშუალებას იძლევა ხარისხიანად წარიმართოს სწავლა-სწავლების პროცესი.

1.2 მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარება და მასთან დაკავშირებული სირთულეები

სკოლის ქიმიის მასწავლებლის მიერ გამოიკვეთა შემდეგი საკვლევო პრობლემა:

- მოსწავლეებს უჭირთ მიწოდებული ინფორმაციიდან არსებითის ამოცნობა და მეორე ხარისხოვანზე ამახვილებენ ყურადღებას;
- უჭირთ ახალი ცნებებისა და არსებული ცოდნის ერთმანეთთან დაკავშირება;
- ვერ ახერხებენ სათანადო დასკვნების გაკეთებას;
- უჭირთ იმ მასალის შეჯამება, რომელიც მოიცავს არსებითი და არა არსებითი ინფორმაციის განსხვავებას, ცნებებსა და იდეებს შორის მნიშვნელოვანი კავშირების დანახვას და ინფორმაციის სინთეზს;
- არ ამოწმებენ მასალის გაგება-გააზრებას; არ ატარებენ მონიტორინგს;
- უჭირთ დროის სწორად ორგანიზება;
- უჭირთ საკუთარი შესაძლებლობების ადეკვატურად შეფასება.

1.3 პრობლემის გამომწვევი სავარაუდო მიზეზები

ინტერვენციის დაგეგმვამდე საჭირო იყო ჩამომეყალიბებინა პრობლემის გამომწვევი სავარაუდო მიზეზები. დაკვირვებისა და მოსწავლეებთან დისკუსიის შედეგად გამოიკვეთა რამდენიმე ფაქტორი:

- მასწავლებლების მხრიდან ყოველთვის არ ხდება სწავლის ეფექტური სტრატეგიების გაცნობა, სწავლება და მათი გამოყენების დანერგვა სწავლა-სწავლების პროცესში;
- მოსწავლეები არ იცნობენ ან არასათანადოდ იყენებენ სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს;
- მოსწავლეებს არ აქვთ გაცნობიერებული თანამშრომლობითი სწავლების მნიშვნელობა და როლი სწავლის პროცესში;
- მოსწავლეები გეგმავენ სწავლის პროცესს, არ ახორციელებენ მონიტორინგსა და შეფასებას, რადგან არ იციან შესაბამისი სტრატეგიები და მათი გამოყენება სწავლის პროცესში.

1.4 კვლევის მიზანი

მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარების ხელშეწყობა

პროექტის მიზანია, მასწავლებელმა დეტალურად შეისწავლოს არსებული სირთულეები და გამონახოს პრობლემის გადაჭრის ოპტიმალური გზები, რაც მოსწავლეებს დაეხმარება მონიტორინგი გაუწიონ საკუთარი სწავლის პროცესს, მოახერხონ მიღებული შედეგების ანალიზის საფუძველზე უკეთ დაგეგმონ და განახორციელონ სწავლის პროცესი, რაც ხელს შეუწყობს მათი შედეგების გაუმჯობესებას.

1.5 კვლევის ამოცანა

პროექტის ამოცანაა პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს:

- როგორ მოახერხებს მასწავლებელი სწავლის ეფექტური სტრატეგიების სწავლებას მოსწავლეებისთვის და რა შედეგი ექნება ამას;
- როგორ გამოიყენებენ მოსწავლეები სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს საკუთარი სწავლის პროცესის მონიტორინგის, შეფასებისა და გაუმჯობესებისთვის;
- რა სირთულეები შეიძლება შეექმნათ მასწავლებელს და მოსწავლეებს სწავლა-სწავლების პროცესში სწავლის ეფექტური სტრატეგიების დანერგვა/გამოყენების დროს;
- შეუწყობს თუ არა ხელს აღნიშნული სტრატეგიები თანამშრომლობითი უნარების განვითარებას მოსწავლეებში;
- როგორ აისახება სწავლის ასეთი მიდგომები მასწავლებლისა და მოსწავლეების ურთიერთდამოკიდებულებაზე.

თავი II: პრაქტიკული კვლევის არსი

პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა დაფუძნებულია მასწავლებლის პრაქტიკის საჭიროებაზე, მას შეიძლება ზიზგი მისცეს

- თვითშეფასების შედეგად გამოვლენილმა საჭიროებებმა;
- სასწავლო პროცესზე დაკვირვებამ და არსებულმა გამოცდილებამ;
- უკუკავშირისა და შეფასების შედეგებმა;
- ცნომისმოყვარეობამ და „თეორიულმა ინტერესმა“;
- სკოლის განვითარების პროგრამებში, პროექტებსა და კვალიფიკაციის ასამაღლებელ კურსებში მონაწილეობამ.

კვლევა ხორციელდება ბუნებრივ გარემოში-სკოლებსა და საკლასო ოთახებში. უმეტესწილად თვისობრივი მეთოდის გამოყენებით აღვწერთ, თუ რა ხდება, ვახორციელებთ ინტერვენციას/ჩარევას და ვიგებთ პედაგოგიური ჩარევის შედეგს.

კვლევას ვატარებთ, რათა მივიღოთ ქმედითი ზომები და პოზიტიური გავლენა ვიქონიოთ გამოკვლეულ კონკრეტულ სასკოლო გარემოში საგანმანათლებლო ცვლილებებზე. კვლევაში ჩართული პიროვნებები ერთ გუნდად ყალიბდებიან, პრობლემას თვალს უსწორებენ, ერთმანეთს უზიარებენ მოსაზრებებს, იღებენ გადაწყვეტილებას, იზიარებენ პასუხისმგებლობას და აღწევენ სასურველ შედეგს. კვლევაში ერთვებიან ადამიანები, რომლებსაც უშუალოდ ადგება ზარალი.² მოცემულ კვლევაში ჩართული არიან სსიპ 181-ე საჯარო სკოლის მე-8 ა კლასი და მათი ქიმიის მასწავლებელი, მანანა ჭიკაძე.

თავი III: ლიტერატურის მიმოხილვა

დ. პერკინსის აზრით, კარგად აზროვნება გულისხმობს საკუთარი აზროვნების პროცესის მართვას, რომელიც მოიცავს იმის გააზრებას, თუ

- რა შეკითხვები უნდა დაუსვა საკუთარ თავს;
- როგორ უნდა მოახდინო საკუთარი აზროვნების მონიტორინგი და წარმართო იგი სწორი მიმართულებით;
- როგორ უნდა გამოვიყენო პრობლემის გადაჭრის სტრატეგიები და ა.შ.³

ეს ერთგვარად ჰგავს საკუთარი აზროვნების შესწავლას, ანუ რეფლექსიას. რეფლექსია კონკრეტულ საკითხს აქეთ-იქით ატრიალებს, ყველა კუთხით და ასპექტით განიხილავს, რათა მნიშვნელოვანი არაფერი გამორჩეს. რეფლექსიაზე საუბრისას ვხმარობთ ისეთ სიტყვებს, როგორებიცაა: აწონ-დაწონვა, გააზრება, დამუშავება-ანუ იმ ტერმინებს, რომლებიც საგნებისა და მოვლენების ურთიერთდაპირისპირებას გულისხმობს. ასევე პროცესთან მჭიდროდ დაკავშირებული სიტყვებია: დაკვირვება, შემოწმება, გადასინჯვა და გამოკვლევა-ტერმინები, რომლებიც ყურადღებით და გულისყურით დათვალიერებას და განხილვას გულისხმობს. ეს არის მეტაკოგნიციის პროცესი. მეტაკოგნიცია არის

²გაკვეთილების დაგეგმვისა და განხორციელების პრაქტიკის გაუმჯობესება. კვლევის ანგარიში
³სასწავლო პროცესის დაგეგმვა, მართვა, შეფასება.მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი გვ.52

აზროვნება საკუთარი აზროვნების შესახებ, რაც მნიშვნელოვანია სწავლის სწავლისთვის. მოსწავლემ საშინაო დავალების მომზადებისას შეიძლება აღმოაჩინოს, რომ მისთვის გაუგებარია წაკითხული ტექსტის შინაარსი, სწორედ ეს პრობლემა ხდება მეტაკოგნიციის ამოქმედების ბიძგი. ბავშვი ცდილობს გაიაზროს, რა უშლის ხელს ტექსტის გაგებაში, ანალიზის საფუძველზე კი მოსწავლე პრობლემის მოგვარებაზე ორიენტირებული სტრატეგიების მოფიქრებას იწყებს. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში შეიძლება ეს იყოს ლექსიკონის გამოყენება, ტექსტის მონაკვეთებად დაყოფა და თითოეული მონაკვეთის განხილვა და სხვ.რაც უფრო მაღალია მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური აზროვნება, მით უფრო ეფექტურად სწავლობენ ისინი.

მეტაკოგნიტური უნარები თავისთავად არ ვითარდება, მას ხელშეწყობა და თანმიმდევრული დახმარება სჭირდება. მოსწავლეებელი უნდა დაეხმაროს მოსწავლეებს საკუთარი აზროვნების პროცესის გაცნობიერებასა და ამოქმედებაში. ამისათვის მან მოსწავლეს უნდა ასწავლოს სწავლის ეფექტური სტრატეგიები, აჩვენოს მათი გამოყენების მაგალითები, დაანახოს მათი საჭიროება. პედაგოგმა დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს იმას, რომ მოსწავლეებმა არა მხოლოდ ისწავლონ მასალა, არამედ გამოიმუშაონ თავიანთი სწავლის პროცესის მართვის უნარი.

თავი IV: მეთოდოლოგია

4.1. კვლევის სამიზნე ჯგუფი

1. VIII ა კლასის მოსწავლეები
2. პედაგოგი.

4.2 შერჩევა

კვლევაში გამოვიყენე შერჩევის ორი ტიპი:

სრული შერჩევა - საკვლევი პრობლემის შესასწავლა. დაიგეგმა გამოკითხვის ჩატარება კითხვარების საშუალებით. კითხვარი განკუთვნილია მოსწავლეებისთვის.

მიზნობრივი შერჩევა - კვლევის ფარგლებში ეს შერჩევა გამოვიყენე ფოკუს-ჯგუფის დროს, რომელიც განხორციელდა სხვა მასწავლებლებთან, მათ შორის დაწყებითი განათლების პედაგოგთან.

4.3 მონაცემების შეგროვება:

კვლევის სანდოობის გაზრდის მიზნით, მონაცემთა შეგროვების მეთოდებად გამოვიყენე **ფოკუს-ჯგუფი, კითხვარები, დაკვირვება.**

ფოკუს-ჯგუფის ჩატარების მიზანი იყო მიმელო ინფორმაცია სხვა საგნის პედაგოგებისაგან, თუ რა დამოკიდებულება აქვთ მათ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით; რას აკეთებენ მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარებისთვის, იყენებენ თუ არა მათ საგანში მოსწავლეები სწავლის რომელიმე ეფექტურ სტრატეგიას, აქვს თუ არა ამას დადებითი შედეგი.

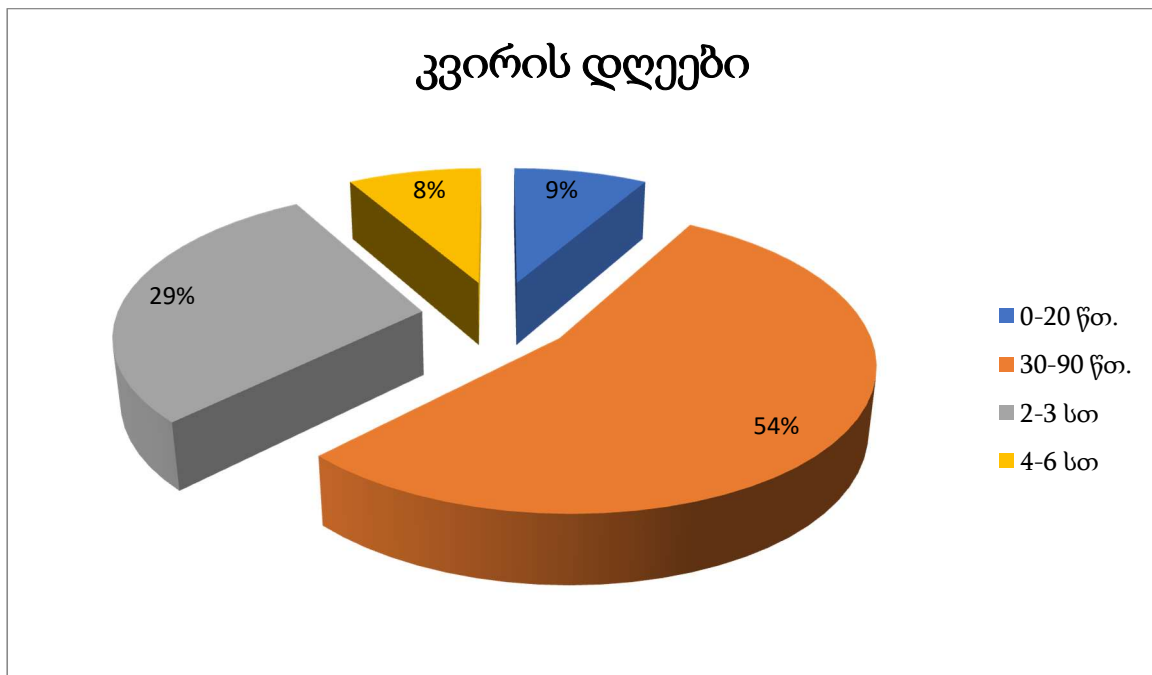
ანკეტირება-როგორც ინტერვიუს სტრუქტურირებული(ფორმალიზებული) სახე, მომზადდა VIII კლასის მოსწავლეებისთვის.გამოკითხვაში მონაწილეობა მიიღო 24 მოსწავლემ. ბავშვები ინფორმირებულები იყვნენ, რომ მონაწილეობას იღებდნენ კვლევაში, ისინი დიდი ხალისით ჩაერთნენ პროცესში და მთელი წლის განმავლობაში აქტიურად მოაწილეობდნენ, ცდილობდნენ ზუსტად შეესრულებინათ მასწავლებლის მითითებები, დაეწერათ შესაბამისი დავალებები. კითხვარი იყო ანონიმური და შეიცავდა როგორც დახურულ, ასევე ღია კითხვებს.

დაკვირვება-ყველაზე უფრო ხელმისაწვდომი და გავრცელებული მეთოდი - გამოვიყენე მთელი პროცესის განმავლობაში. ეს იყო „ჩართული“ დაკვირვება, რადგან მე ვიყავი არა მხოლოდ დამკვირვებელი, არამედ პროცესის აქტიური მონაწილე. ამან საშუალება მომცა არა მხოლოდ შემეგროვებინა ინფორმაცია მოსწავლეებზე, შემეფასებინა მათი ქმედებები და შედეგები, არამედ მთელი პროცესის განმავლობაში ფოკუსირებულად დაკვირვებოდი საკუთარ თავსაც.

თავი V: კვლევის შედეგები

5.1 გამოკითხვის შედეგების ანალიზი

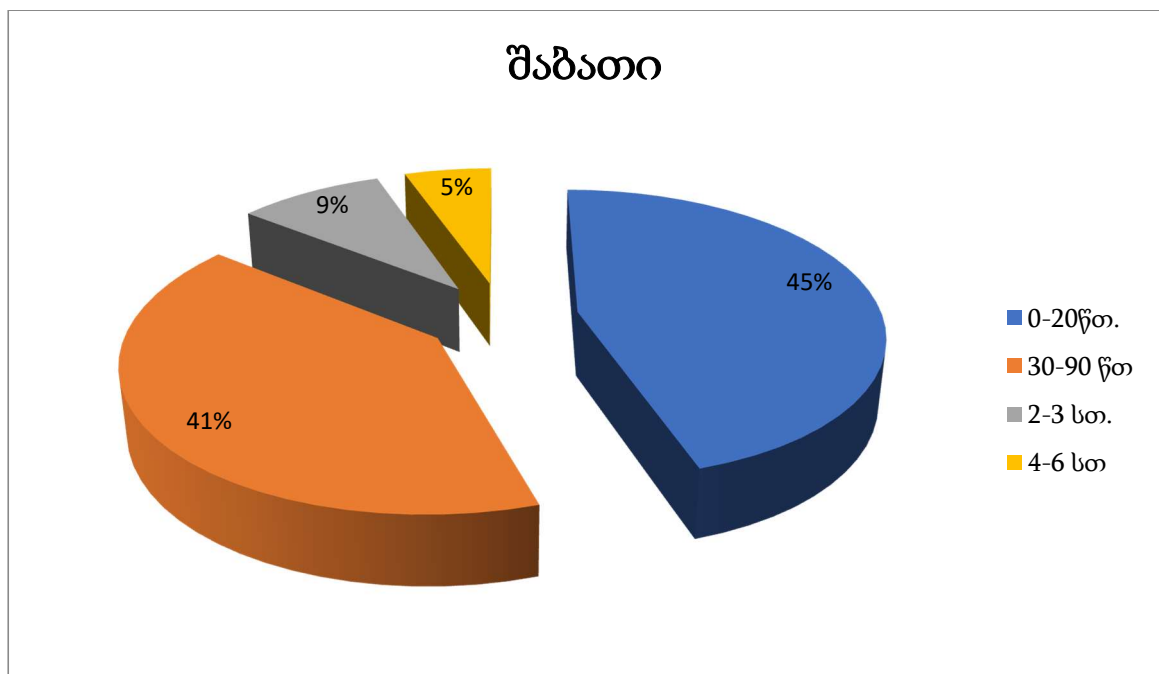
VIII კლასის მოსწავლეთა გამოკითხვის მიზანი იყო დამედგინა, თუ რა დამოკიდებულება აქვთ მოსწავლეებს საკუთარი სწავლის პროცესის მიმართ, იყენებენ თუ არა სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს მასალის უკეთ აღქმისა და დამახსოვრებისათვის, ახორციელებენ თუ არა საკუთარი სწავლის პროცესის დაგეგმვას, მონიტორინგს და შეფასებას, ეხმარებათ თუ არა ვინმე საშინაო დავალების მომზადებისას. გამოკითხვის შედეგების ანალიზმა აჩვენა შემდეგი სურათი:

გამოკითხვის შედეგებით დადგინდა, რომ მოსწავლეთა 8% საერთოდ არ მეცადინეობს, ან მეცადინეობს მხოლოდ 15-20 წთ ყველა საგანში ერთად კვირის დღეებში; მოსწავლეთა უმეტესი ნაწილი, 54%, ამისთვის ხარჯავს ყოველდღე 30წთ-1,5სთ; დაახლოებით 29%-ს ამისთვის 2-3სთ სჭირდება და 2 მოსწავლე ყოველდღე გაკვეთილებს 4-6 საათი ამზადებს.

მეცადინეობს ქიმიაში	0-15წთ	20წთ-30წთ	1 სთ	1.5-2 სთ
კვირის დღეები	4	11	6	3
შაბათი	12	2	7	1
კვირა	14	3	5	2

ქიმიაში არ მეცადინეობს ან მეცადინეობს 15წთ-მდე მოსწავლეთა 17%, 20-30წთ სჭირდება ამისთვის 46%-ს, მოსწავლეთა 25% ქიმიაში მეცადინეობს 1 საათის განმავლობაში და 3 მოსწავლე ამისთვის ხარჯავს 1,5-2საათს.

შაბათს და კვირას შედარებით ნაკლებ დროს უთმობენ მეცადინეობას, ზოგიერთი ერთ-ერთ დღეს საერთოდ არ მეცადინეობს და ფიქრობს, რომ დასვენება დასვენებისთვისაა.

აღმოჩნდა, რომ მოსწავლეთა უმეტესობა არ გეგმავს საკუთარი სწავლის პროცესს, მეცადინეობას იწყებენ ცხრილის მიხედვით. უმრავლესობა ჯერ იმას სწავლობს, რასაც თვლის ადვილად, რთულს იტოვებს ბოლოსთვის. მხოლოდ 25% სწავლობს ჯერ გაკვეთილს და შემდეგ წერს დავალებას. 75% ამას პირიქით აკეთებს,

ერთ-ერთი მოსწავლე აღნიშნავს: „პირდაპირ დავალებას ვწერ, თუ რამე ვერ გავიგე, შემდეგ ვეძებ ტექსტში“.

ჩანაწერების გაკეთებას, მარკირებას, ცხრილებს იყენებს მხოლოდ 4 მოსწავლე. ორმა მოსწავლემ აღნიშნა, რომ არ თვლის ამის გაკეთებას საჭიროდ: „ტყუილად დრო რატომ უნდა დავკარგო“. მათ არ აქვთ გაცნობიერებული სწავლის ეფექტური სტრატეგიების როლი სწავლის პროცესში, ფაქტია, რომ ამას ჩვენ, მასწავლებლები, არ ვაკეთებთ სათანადოდ. მოსწავლეები მნიშვნელოვან ინფორმაციად მიიჩნევენ ტექსტის მხოლოდ იმ ნაწილს, რომელიც მუქი შრიფტით არის მოცემული, ან თვლიან, რომ საყურადღებო მხოლოდ წესებია. მხოლოდ 2 მოსწავლე აღნიშნავს, რომ მნიშვნელოვან ინფორმაციას ხაზს უსვამს მასწავლებელი; ერთი მოსწავლე წერს: „მნიშვნელოვანია ის, რაც გამომადგება ცხოვრებაში ან სკოლაში“. იმისათვის, რომ მოსწავლემ შეძლოს არსებითი ინფორმაციის მეორეხარისხოვნისგან გარჩევა, ვალდებულები ვართ, ამას ხაზი გავუსვათ ყოველ ჯერზე, დავსვათ ისეთი კითხვები, რომ მოსწავლემ ყურადღება გაამახვილოს მთავარსა და არსებითზე. შესაძლებელია ვთხოვოთ წაიკითხონ ტექსტი და მონიშნონ ყოველ აბზაცში მთავარი აზრი.

მოსწავლეების უმრავლესობას უჭირს ტერმინების დამახსოვრება. ზოგიერთმა აღნიშნა, რომ ხშირად არ ესმის ტერმინის განმარტება, ამიტომ უჭირს დამახსოვრებაც. მხოლოდ 2 მოსწავლე აკეთებს ტერმინებისთვის ლექსიკონს, ერთ-ერთი აღნიშნავს: „მაქვს ლექსიკონი, რომელიც ახლახან დავიწყე, მხოლოდ ისტორიიდან მაქვს ამოწერილი უცხო ტერმინები. მიყვარს, როდესაც უცხო ტერმინებს ვიყენებ საუბრის დროს და ამიტომაც მაქსიმალურად ვცდილობ მათ დასწავლას და ვიყენებ სიტუაციის შესაბამისად“.

24 მოსწავლიდან 19 მოსწავლე მხოლოდ კითხულობს გაკვეთილს, ზოგიერთი რამდენიმეჯერ. ორი მოსწავლე აღნიშნავს, რომ კითხულობს ბევრჯერ, 4 მოსწავლე ცდილობს აბზაც-აბზაც გამოიტანოს დასკვნა და ისე ისწავლოს გაკვეთილი. კითხვაზე, თუ როგორ ამოწმებს იცის თუ არა გაკვეთილი, 22 მოსწავლე პასუხობს, რომ ყველა ან გაკვეთილს აბარებს დედას. მხოლოდ ერთი უსვამს კითხვებს მასალის შესახებ საკუთარ თავს და ერთი მოსწავლე „წერს, რაც დაამახსოვრდა“.

მოსწავლეთა უმეტესობა მარტო მეცადინეობს, მხოლოდ 3 მათგანი აღნიშნავს, რომ, თუ დასჭირდა, დახმარებისთვის მიმართავს უფროს დას. 2 მოსწავლე დახმარებისთვის „გუგლი დეიდას“ მიმართავს, ცდილობს ინტერნეტში მოიძიოს ინფორმაცია. რაც შეეხება მეგობართან ერთად მეცადინეობას, პასუხებიდან გამომდინარე, მხოლოდ რამდენიმეს მიუძღვრება ამ მეთოდისთვის, ისიც ერთ-ორჯერ. ერთ-ერთი მოსწავლე აღნიშნავს, რომ „ვცადე, მაგრამ ვერ ვისწავლე, რადგან კომპიუტერზე ვერთობოდი“; ერთ-ერთმა კი დაწერა: „კი, და ჯობდა არ მემეცადინა მასთან ერთად, გამოვიდა, რომ მე დავუწერე დავალება“. 2 მოსწავლე ხანდახან მეცადინეობს ერთად და ეს მოსწონთ, რადგან ერთმანეთს ეხმარებიან და უკეთ სწავლობენ.

მონაცემთა ანალიზის შემდეგ დაიგემა ორი სახის ინტერვენცია:

1. გაკვეთილზე მასწავლებლის ქმედებაში ცვლილებების შეტანა-გულისხმობს მასწავლებლის მიერ სწავლის ეფექტური სტრატეგიების აქტიურ და მიზანმიმართულ სწავლებას საგაკვეთილო პროცესის დროს. შესაბამისი აქტივობების დაგეგმვას და განხორციელებას, პროცესის მონიტორინგს და შეფასებას.
2. მოსწავლეებისთვის სწავლის ეფექტური სტრატეგიების მნიშვნელობის გაცნობიერება-გულისხმობს მოსწავლეთა მიერ სტრატეგიების აქტიურ გამოყენებას, საკუთარი სწავლის პროცესის დაგეგმვას, მონიტორინგს და შედეგების ანალიზის საფუძველზე დასკვნების გამოტანას.

თავი VI: ინტერვენციის აღწერა და მისი შედეგები

6.1 ინტერვენცია

ინტერვენციის საწყის ეტაპზე მასწავლებელმა დაგეგმა გაკვეთილები, სადაც შეიმუშავა ერთიანი მიდგომა - ახალი მასალის განხილვისას გამოეყენებინა ერთი და იგივე სქემები. მაგ: მას შემდეგ, რაც მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს ახალი მასალის ძირითად ნიუანსებს, სთხოვს მოსწავლეებს ინდივიდუალურად გაეცნონ ტექსტს და დაწერონ 5 კითხვა, რომელიც ორიენტირებული იქნება მთავარსა და არსებითზე მასალაში. მათ უნდა ჰქონდეთ პასუხებიც აღნიშნულ კითხვებზე. ამის შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დაჯგუფდნენ ტრიადებად და „ზროვნების სამი სკამის“ გამოყენებით გააცნონ ერთმანეთს მასალა. ამ დროს ერთი მონაწილე კითხვების (თავის მიერ შედგენილი) დამსმელია, მეორე მონაწილე-მოპასუხე და მესამე-შემფასებელი. 2-2 წუთის შემდეგ როლები იცვლება, სამივე მონაწილე აღმოჩნდება ყველა როლში. მასწავლებელი აკვირდება სიტუაციას და ბოლოს სთხოვს მოსწავლეებს გააცნონ თავიანთი ჩანაწერები შემფასებლის პოზიციიდან. აღნიშნული მეთოდით ინფორმაციის გადამუშავება მოსწავლეებს ეხმარება ისეთი კითხვების ფორმულირებაში, რომლებიც ორიენტირებული იქნება ძირითად ინფორმაციაზე, ცნებებსა და ფაქტებს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დანახვაზე; უვითარებს დაკვირვების, შეფასების უნარებს. ამასთან ეს ხდება სახალისო ფორმით, რაც ზრდის მოტივაციას, ჩართულობას და ხელს უწყობს მასალის უკეთ გააზრება-დამახსოვრებას.

მასწავლებელი ყოველთვის ხაზს უსვამს ახალ ტერმინებსა და ძირითად ცნებებს განმარტების დროს. კითხვებს სვამს ისეთი ფორმით, რომელიც გათვლილია არსებითი და მეორეხარისხოვანი იდეების გამიჯვნისთვის. ახალი მასალის ახსნისას მოსწავლეებს სთხოვს მოვლენის ან საგნის აღწერას და განსაზღვრას, ხოლო შემდეგ კი ცდილობს დაასაბუთებინოს საკუთარი აზრი. ეს ორივე ეტაპი მოსწავლისაგან ინტერპრეტაციის გაკეთებას და მისი მხარდამჭერი არგუმენტების მოძიებას მოითხოვს.

მასწავლებელი ხშირად გამოიყენებს ისეთ შეკითხვებს, რომლებიც საფუძველს ამზადებს სააზროვნო მოქმედების განზოგადებისთვის:

- მოდით დავფიქრდეთ, თუ რას ვაკეთებთ ახლა?
- როგორ ვაკეთებ?
- რა შედეგს მოგვცემს ასეთი ქმედება?

მსგავსი შეკითხვები მოსწავლეს საშუალებას აძლევს გააანალიზოს, თუ რა ნაბიჯი უნდა გადადგას რომელიმე სააზროვნო მოქმედების შესასრულებლად. ასეთი მიდგომით მასწავლებელი ცდილობს მეტაკოგნიტური უნარების (დაგეგმვა, მონიტორინგი, შეფასება) განვითარებას მოსწავლეებში.

არსებული ცოდნის გახსენება/კონსტურებისთვის მასწავლებელი გაკვეთილის ახსნას ყოველთვის იწყებს იმ საკითხების გახსენებით, რომლებიც კავშირშია ახალ თემასთან, სვამს შეკითხვებს:

- რა ვიცი უკვე ამ თემის შესახებ?
- რა მინდა რომ ამ თემის შესახებ გავიგო?...

ასეთი ფორმით დასმული შეკითხვები მოსწავლეებს ეხმარება გაიხსენონ არსებული ცოდნა და დააკავშირონ ახალ მასალასთან. ამ დროს მოსწავლეები იყენებენ სხვადასხვა კოგნიტურ სქემას, მაგ: ვენის დიაგრამა, შედარების მატრიცა და ა.შ.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს ჩანაწერების გაკეთების მნიშვნელობას, აჩვენებს, როგორ შეიძლება ჩანაწერების გაკეთება, აძლევს გეგმის შედგენის ნიმუშს. სთხოვს ყურადღებით მოისმინონ მისი საუბარი და გააკეთონ მოკლე ჩანაწერი, რასაც ისინი მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ. ხდება ამ ჩანაწერების განხილვა. სწორი ჩანაწერები საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს დაუბრუნდნენ და ხელახლა გააანალიზონ მოწოდებული ინფორმაცია.

გაგება-გააზრების შემოწმებისათვის მასწავლებელი სწავლის პროცესში სთხოვს მოსწავლეებს, შეჩერდნენ ერთი წუთით და საკუთარ თავს დაუსვან კითხვა: რა გავიგე ამ მასალის წაკითხვისას? ჩამოწერონ ყველაფერი, რაც დაამახსოვრდათ, შემდეგ წაიკითხონ ისევ მასალა და შეადარონ, ხომ არ გამორჩათ თემაში განხილული ძირითადი თემა თუ ცნება.

ხშირად ამუშავებს მოსწავლეებს ჯგუფებში და სთხოვს ურთიერთშეფასებისა და თვითშეფასების გაკეთებას. ასწავლის სწორად დაგეგმონ სწავლის პროცესი. მეცადინეობა დაიწყონ დროულად, დაალაგონ შესასწავლი საგნები პრიორიტეტების მიხედვით, ჯერ ისწავლონ ის, რასაც თვლიან რთულად, ბოლოს ისწავლონ შედარებით მარტივი. ჯერ ისწავლონ თეორიული მასალა და შემდეგ შეასრულონ წერიტი დავალება. მასალის უკეთ ათვისებისთვის გამოიყენონ გაკეთებული ჩანაწერები. მარკირების საშუალებით ხაზი გაუსვან ძირითად, არსებით საკითხებს; აკონტროლონ მისდევს თუ არა დაგეგმილს და შეაფასონ, როდის გადიან უკეთეს შედეგზე: როცა დაგეგმა, თუ სანამ დაგეგმავდა.⁴

6.2 ინტერვენციის შედეგები

ინტერვენციის განხორციელების პროცესში ბევრმა სირთულემ იჩინა თავი, მე თვითონ დიდი შრომა მიწევდა, იმისათვის, რომ გამეთვალა ყველა ნიუანსი, დამეგეგმა გაკვეთილები შესაბამისი აქტივობებით, მოსწავლეები არ იცნობდნენ, ან თუ იცნობდნენ არ იყენებდნენ სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს. მომიწია ბევრჯერ ამეხსნა მათთვის ამ სტრატეგიების გამოყენების მნიშვნელობა. დასაწყისში განვუმარტე, რომ ყოველთვის, გაკვეთილის ახსნისას, გამოვიყენებდი ერთსა და იმავე სქემებს, ავუხსენი მათი გამოყენების ტექნიკა, ის, თუ რატომ ჯობდა ამის ასე გაკეთება. ამას დიდი დრო მიჰქონდა, თუმცა თანდათან ეს დრო შემცირდა, ბავშვები ხალისით გამომყვნიენ, ჩაერთნენ პროცესში. მე ყოველთვის ხაზს ვუსვამდი, რომ ყურადღება მიექციათ ჩემი განმარტებებისთვის, დაკვირვებოდნენ, როგორ კითხვებს ვსვამდი მთავარი და მეორეხარისხოვანი ინფორმაციის გამიჯვნისთვის, ვთხოვდი თვითონაც დაესვათ კითხვები ტექსტის უკეთ გააზრებისთვის. საშინაო დავალებად ვთხოვდი გაკვეთილი თხრობით კი არ ესწავლათ, არამედ თითოეული აბზაციდან დაეწერათ ძირითადი და ის დაემახსოვრებინათ, წესი საკუთარი სიტყვებით განემარტათ ჩემთვის, ტერმინებისთვის გაეკეთებინათ ჩანაწერები. მოსწავლეთა უმეტესობა წამომყვა და აქტიურად ჩაერთო პროცესში. „ინტერვიუ სამი ნაბიჯი“

⁴სასწავლო პროცესის დაგეგმვა, მართვა, შეფასება.მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი გვ.54-57

თითქმის ყველას მოეწონა. სისტემატურად ვიყენებდი ამ მეთოდს. თავდაპირველად უჭირდათ კითხვის სწორად ფორმულირება, იმასაც კი მეუბნებოდნენ, რომ ვერ მოიფიქრეს ერთი პარაგრაფის შესახებ 5-6 კითხვა, ხშირად მათი კითხვები არ იყო გათვლილი არსებითა და მთავარზე, ყოველ ჯერზე განვუმარტავდი, რატომაც საჭირო ძირითად საკითხზე აქცენტის გაკეთება. თანდათან პროცესი გამარტივდა, თუმცა სიძნელეები გვხვდებოდა ყოველი ახალი სქემის თუ კითხვარის შეტანისას. დროდადრო ვთხოვდი კითხვარის შევსებას, სადაც მოცემული იყო მსგავსი კითხვებიდან 3-4 კითხვა:

ამ საგანში ჩემთვის განსაკუთრებით საინტერესოა-----;

მინდა მეტი ვიცოდე -----საკითხის მიმართ;

ინტერესით ვარ ჩართული გაკვეთილზე, როდესაც-----;

როდესაც უყურადღებოდ ვარ, უმეტესად ამის მიზეზი არის-----;

როდესაც რომელიმე სიტყვა ახლია, მაშინ-----;

როდესაც დავალების პირობა გაუგებარია, მაშინ-----;

მომწონს ჯდუფურ მუშაობაში მონაწილეობის მიღება, რადგან-----;

ჯგუფური მუშაობის დროს დაბრკოლებას მიქმნის-----

ეს ეხმარებოდა მათ საკუთარი მისწრაფებების, ქცევის გაცნობიერებაში, ასწავლიდა არგუმენტირებულ მსჯელობას, დასკვნების გაკეთებას, სწავლის პროცესის მონიტორინგს, შეფასებას. მე საშუალებას მაძლევდა უკეთ გამეცნო მათი ინდივიდუალური თავისებურებები, შესაძლებლობები, დამენახა საჭიროებები და ამის გათვალისწინებით აღმომეჩინა შესაბამისი დახმარება.

თვითშეფასების უნარის გამომუშავებისა და გაუმჯობესებისათვის ყოველთვის ვაცნობდი კრიტერიუმებს, რომელთა მიხედვითაც შევაფასებდი მათ ნამუშევარს, ვთხოვდი, მათაც შეეფასებინათ საკუთარი თავი და ნამუშევარი. ასეთი დამოკიდებულება ზრდის თავდაჯერებას, ჩართულობას სწავლის პროცესში, მოსწავლე აცნობიერებს, რა კრიტერიუმებით შეფასდება, გეგმავს პროცესს.

აღნიშნულ კლასში გაკვეთილის დაწყებისას დაახლოებით 6-7 წუთი და, შესაძლოა, მეტიც, მეკარგებოდა საორგანიზაციო საკითხების მოგვარებაში, უჭირდათ შესვენების შემდეგ საგაკვეთილო პროცესში ჩართვა, ზოგიერთი დაგვიანებთ შემოდიოდა გაკვეთილზე. იმისათვის, რომ მეჩვენებინა, რამდენად მნიშვნელოვანია სწავლის პროცესის დაგეგმვა და დროის ეფექტურად გამოყენება, შევთავაზე ასეთი რამ: თუ გაკვეთილზე ზარის დარეკვიდან 3 წუთის განმავლობაში მოვახერხებდი სიის ამოკითხვას და გაკვეთილის დაწყებას ისე, რომ ისინი მოწესრიგებულეები ისხდებოდნენ წიგნებით და რვეულებით მერხებთან, „ვჩუქნიდი“ 3 წუთს; ‘ნაჩუქარ’ წუთებს ისინი დააგროვებდნენ და შემდეგ გამოიყენებდნენ თავიანთი სურვილისამებრ. რომელ გაკვეთილზეც ამას ვერ მოვახერხებდი, დაგროვილი წუთებიდან ჩამოვაჭრიდი 3 წუთს. უნდა გაეთვალისწინებინათ, რომ ყველა უნდა ყოფილიყო ადგილზე და სიის ამოკითხვას ვწყვეტდი სულ მცირე ხმაურზეც კი. პირველივე გაკვეთილიდან დაიწყეს წუთების დაგროვება, გვყავს არბიტრი, რომელიც იწერს დროს რვეულში. ამის შემდეგ ხშირად ერთ-ერთი მათგანი დგას კართან და მელოდება, როგორც კი დამინახავს, „მოდისო“, - აფრთხილებს კლასელებს და მოწესრიგებული მხვდებიან. გაკვეთილს ვიწყებ დროულად, მობილიზებულეები არიან და აქტიურად ერთვებიან პროცესში. რაც შეეხება დაგროვილ წუთებს, შევთავაზე, რომ თუ მათი სურვილი იქნებოდა, 15-20 წუთის დაგროვების შემდეგ ჩავიყვანდი ეზოში და ჩავატარებინებდი საინტერესო და სახალისო „ეზოს ცდებს“. მეორე სემესტრის განმავლობაში ორჯერ ვიყავით ეზოში და „გავერთეთ“ კიმიით. მოსწონთ ეს ყველაფერი, თან გაიაზრეს, რომ დროის ეფექტურად გამოყენება მისცემთ საშუალებას საკმარისი დრო მოიტოვონ გართობისთვისაც. ისინი ფიქრობენ, რომ მე ვჩუქნი გაკვეთილის დროს, მე ვფიქრობ, რომ საორგანიზაციო საკითხებისთვის ფუჭად დახარჯულ დროს ეფექტურად ვიყენებ გაკვეთილისთვის. ავუხსენი ბავშვებს, რომ თუ სახლში მეცადინეობას სწორად დაგეგმავენ და გაანაწილებენ დროს, ჩაატარებენ მონიტორინგს, ნახავენ, რომ უკეთეს შედეგზეც გავლენ და გართობისთვისაც დარჩებათ საკმარისი დრო.

ამ ყველაფერმა მოგვცა ის, რომ ბავშვები არიან მოტივირებულეები, გაცილებით უკეთესი შედეგები აქვთ, ვიდრე VIII-ბ კლასს (მერვე მეორე კლასში ამ ყველაფერს

ასეთი თნმომდევრობით არ ვაკეთებდი, ვმუშაობდი ისე, როგორც აქამდე, მაინტერესებდა, იქნებოდა თუ არა განსხვავება მათ შედეგებს შორის). აღმოჩნდა, რომ საკვლევ კლასში ბევრად უკეთესი შედეგები გვაქვს შემაჯამებელ დავალებებში, ვიდრე მერვე მეორე კლასში, განსხვავებულია სემესტრის შედეგებიც, კლასში არიან მოსწავლეები, რომლებსაც ქიმიაში მაღალი შეფასება აქვთ სხვა საგნებთან შედარებით. თვითონ მოსწავლეები აღნიშნავენ, რომ მოსწონთ და უყვართ ქიმია, უნდათ, რომ კარგად ისწავლონ, აღნიშნავენ, რომ საინტერესოა ასეთი გაკვეთილები. ყოველთვის გამოხატავენ კეთილგანწყობას ჩემ მიმართ, არიან მეგობრულები, ცდილობენ დაეხმარონ ერთმანეთს.

6.3 ინტერვენციის შეფასება

ინტერვენციის შეფასებისთვის გამოვიყენე:

- ✓ დაკვირვება - მთელი პროცესის განმავლობაში ვახდენდი დაკვირვებას, ვაკეთებდი ჩანაწერებს, ამის საფუძველზე ვგეგმავდი შემდგომ ნაბიჯებს და შემქონდა ცვლილებები;
- ✓ გასაუბრება მოსწავლეებთან - პროცესის განმავლობაში რამდენიმეჯერ მოვაწყვეთ განხილვა, მოსწავლეები აფიქსირებდნენ საკუთარ აზრს, გამოცდილებას უზიარებდნენ ერთმანეთს;
- ✓ შემეჯამებელი დავალებები და სემესტრული შედეგების ანალიზი.

მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარება არ შეიძლება დაიწყოს ან დასრულდეს ერთი სემესტრის განმავლობაში, ის ყოველთვის თან უნდა ახლდეს სწავლის პროცესს. ინტერვენცია აუცილებლად უნდა გაგრძელდეს შემდეგი სასწავლო წლების განმავლობაში, რადგან ასე მუშაობა, ჩვენი, მასწავლებლების, მოვალეობაა, ამას გვავალდებულებს ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნები და ეროვნული სასწავლო გეგმა, სადაც პირდაპირაა მითითებული, რომ „სწავლის სწავლა არის სწავლის პროცესის დამოუკიდებლად მართვის უნარი. მასწავლებელმა უნდა მიმართოს მოსწავლის ყურადღება სწავლის პროცესზე, მის მიმდინარეობაზე, დაეხმაროს მოსწავლეს იმ ფაქტორებისა და პირობების გაცნობიერებაში, რომლებიც

აფერხებს ან ხელს უწყობს სასწავლო პროცესის მსვლელობას; აღმოაჩენინოს ის ხერხები და მიდგომები, რომლებიც აუმჯობესებს სწავლის შედეგებს და გამოუმუშავოს სწავლის სტრატეგიების დამოუკიდებლად გამოყენების უნარი.⁵ განხორციელებულმა ინტერვენციამ მნიშვნელოვნად შეცვალა საგაკვეთილო პროცესი, მოსწავლეთა დამოკიდებულება საგნის და სწავლის მიმართ. რაც მთავარია, შეცვალა ჩემი დამოკიდებულება საკუთარი სწავლების სტილის მიმართ. ჩემი პედაგოგიური პრაქტიკის მანძილზე (10 წელია პედაგოგი ვარ, ქიმიას ვასწავლი 6 წელი) აქამდე ასე თანმიმდევრულად, მიზანმიმართულად, დაგეგმილად არ მისწავლებია ბავშვებისთვის სწავლის ეფექტური სტრატეგიები, მათი გამოყენება და მნიშვნელობა სწავლის პროცესში. ამ ყველაფერს ვაკეთებდი, თუმცა არასწორად, არასაკმარისად, ყოველთვის არ ვუსვამდი ამ ყველაფერს ხაზს ბავშვებთან. ყოველივე ეს მაწუხებდა, ვიცოდი, რომ უნდა მეკეთებინა. პირველად თვითშეფასების კითხვარი რომ შევაკეთებ, მინდოდა მაქსიმალურად გულახდილი და ობიექტური ვყოფილიყავი და იმდენი საკითხი აღმოჩნდა, რასაც არ ვაკეთებდი კარგად, დავითრგუნე; მანადე მეგონა, რომ კარგი მასწავლებელი ვიყავი. მაშინ დავიწყე ფიქრი, რა შემეცვალა. მოსწავლეებში მეტაკოგნიციის უნარის განვითარების ხელშეწყობა მივიჩნიე პრიორიტეტულად, ეს მეც მჭირდებოდა. ამას დაემთხვა პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევის განხორციელების აუცილებლობა და ავირჩიე ეს საკითხი. შესაძლოა ვინმემ იფიქროს, რისთვის არის საჭირო კვლევა, ეს ხომ ისედაც ვიცით; ვიღაც იტყვის, რომ ამას ყოველთვის აკეთებს, აკეთებს გააზრებულად და სწორად, ასწავლის სწავლის პროცესის დაგეგმვას, მონიტორინგსა და შეფასებას. მე ამას მხოლოდ მივესალმები და მოხარული ვიქნები, თუ მომეცემა საშუალება მათი პრაქტიკის გაზიარების. მე ასეთი თანმიმდევრული არ ვყოფილვარ და არც ასე თვალნათლივ შემეძლო დამენახა ამ ყველაფრის შედეგი. ახლა ყველაფერი ნათელია, ამ კვლევამ რადიკალურად შემიცვალა დამოკიდებულება ჩემი, როგორც მასწავლებლის მიმართ. ზუსტად იგივე დამემართა, რამდენიმე წლის წინ, როდესაც ვიყავი სკოლის ბაზაზე მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ჯგუფის

⁵პრიორიტეტული გამჭოლი კომპეტენციები, ეროვნული სასწავლო გეგმა კარი1, თავი მე-8, მუხლი 48.თ.

(„შვიდკაცა „) წევრი. მაშინ კარგად გავიაზრე და დავიწყე მოსწავლეთა სწორად შეფასება, ვისწავლე შეფასების რუბრიკების/სქემების შედგენა, კრიტერიუმებისა და გაკვეთილის მიზნის შესაბამისობის განსაზღვრა ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან, შეფასების ძირითადი პრინციპების დაცვა და მისი მოსწავლეებისთვის სწავლება. 2016-2017 სასწავლო წელს ათასწლეულის გამოწვევის ფონდი-საქართველოს მიერ ინიცირებული „მასწავლებელთა და სკოლის დირექტორთა პროფესიული განვითარების პროექტის“ ფარგლებში გავიარე ტრენინგები, რომლებიც დამეხმარა ბოლომდე გამეაზრებინა მოსწავლეზე ორიენტირებული გარემოს მნიშვნელობა. ეს ყველაფერი მე მაყალიბებს მასწავლებლად, რომელიც ორიენტირებულია არა მხოლოდ მოსწავლეების წინსვლასა და მათი შედეგების გაუმჯობესებაზე, არამედ ჩემს კარგ მასწავლებლად ჩამოყალიბებაზე. ამიტომ მომწონს ეს პროფესია, ამიტომ ვარ მასწავლებელი, მუდმივად რაღაც ახალია ჩემ ირგვლივ, მუდმივად მაქვს ზრდის და განვითარების საშუალება.

თავი VII

7.1 მიგნებები, რეკომენდაციები და კვლევის ნაკლოვანებები

ინტერვენციის განხორციელების შედეგად შემდეგი საკითხები გამოიკვეთა:

- იმისათვის, რომ მასწავლებელმა მოახერხოს სწავლის ეფექტური სტრატეგიების სწავლება და გამოყენება, აუცილებელია დაიწყოს ამის ეტაპობრივად განხორციელება, ეს თანდათან უნდა მოხდეს, მაგ. ჯერ ვასწავლოთ მთვარი და მეორეხარისხოვანი ინფორმაციის გამიჯვნა, შესაბამისი კითხვების ფორმულირება, ძირითადი ტერმინების და ცნებების ხაზგასმა, ვამუშაოთ რამდენიმე გაკვეთილი ამ სტრატეგიით, შესაძლებელია პარალელურად ვასწავლოთ ჩანაწერების კეთება, ვაჩვენოთ ამის მაგალითი, პერიოდულად აუცილებლად შევუმოწმოთ ჩანაწერები;
- კარგი იქნება, რამდენიმე მასწავლებელმა ერთად იმუშაოს. 2-3 საგანშიც თუ ერთდროულად განხორციელდება ინტერვენცია, ეს აუცილებლად უკეთეს შედეგს მოგვცემს, ბავშვები შეძლებენ საკითხის კომპლექსურად გააზრებას, განუვითარდებათ ტრანსფერის უნარიც;

- ინტერვენცია დავიწყე მეორე სემესტრიდან. ეს არ აღმოჩნდა საკმარისი, სასურველი იყო ნოემბრიდან მაინც დამეწყო ინტერვენციის განხორციელება, ეს საშუალებას მომცემდა მოსწავლეებს მყარ ჩვევაში გადაზრდოდათ სტრატეგიების გამოყენების უნარი;
- მე თვითონაც მეტი დრო მჭირდება იმისათვის, რომ სწავლების ასეთი ხერხები ადვილად განსახორციელებელი გახდეს ჩემთვის. მიმდინარე სასწავლო წლის განმავლობაში მხოლოდ ერთ კლასთან ვიმუშავე ასე, მომდევნო წელს ვგეგმავ ყველა მერვე და მეცხრე კლასებთან ასე ვიმუშაო. ვფიქრობ, რომ ჩემთვის ამის დაწყება ჯობია მერვე კლასიდან, როდესაც ქიმიაც და ქიმიის მასწავლებელიც ახალია მათთვის. შემდეგ წელს უკვე 4-5 კლასთან მომიწევს ინტერვენციის განხორციელება, ეს საშუალებას მომცემს, მეც ჩვევაში გადამივიდეს ყველაფერი. შესაბამისად, აღარ დამჭირდება დიდი დროის დაკარგვა დაგეგმვაში, მონიტორინგსა და შეფასებაში.

დასკვნა

სწავლის უნარის გარეშე მოსწავლე სრულიად მოუმზადებელია ზრდასრული ცხოვრებისა და მის წინაშე წამოჭრილი ამოცანებისა და სირთულეების დასაძლევად. დ.პერკინსის აზრით მოსწავლეებში სწავლის უნარის განვითარება მასწავლებლის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და კრიტიკული მიზანია. თუ მოსწავლემ იცის როგორ უნდა შეუწყოს ხელი საკუთარ სწავლას, როგორ უნდა გახადოს იგი უფრო ეფექტური, ის ფაქტობრივად დამოუკიდებელი ხდება მასწავლებლისგან.⁶

სკოლაში ჩატარებული პრაქტიკული კვლევის საფუძველზე შემიძლია დავასკვნა, რომ მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების ნაკლებობით გამოწვეული პრობლემების მიზეზებია:

- პედაგოგების მხრიდან ამ უნარების განვითარებისთვის არათანმიმდევრული ქმედებები;
- მოსწავლეებში კოგნიტური უნარების განვითარების სტრატეგიების არცოდნა და ამ სტრატეგიების გამოყენების დაბალი სიხშირე;
- მასწავლებელთა მხრიდან ერთიანი პოზიციის არქონა;

აღნიშნული პრობლემების აღმოსაფხვრელად გადაიდგა გარკვეული ნაბიჯები, არსებობდა იდეები, რომელთა განხორციელებაც ვერ მოვასწარი. ამიტომ ვფიქრობ, შემდეგი სასწავლო წლიდან აუცილებლად შევთავაზო რამდენიმე მასწავლებელს ჩემთან ერთად პროცესში მონაწილეობა. ეს ის თემაა, რომელიც ერთი მასწავლებლის და ერთი კლასის ფარგლებში არ მოგვარდება, სასურველია მსგავსი პოზიცია დაიკავოს ყველა მასწავლებელმა. ვფიქრობ, ჩემი გამოცდილება დაეხმარება მათაც.

⁶ ეფექტიანი სწავლება. გამოცდების ეროვნული ცენტრი. 2010წ

გამოყენებული ლიტერატურა

ეროვნული სასწავლო გეგმა. 2011-2016წწ

ჯ. დიუი როგორ ვაზროვნებთ. 2013

სასწავლო პროცესის დაგეგმვა, მართვა, შეფასება.მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი

სკოლის ბაზაზე მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროექტის ფარგლებში გამოყენებული სატრენინგო მასალები 2013-14წწ

გაკვეთილების დაგეგმვისა და განხორციელების პრაქტიკის გაუმჯობესება. შეფასების ჯგუფის ტრენინგისთვის მოწვდილი მასალები. კვლევის ანგარიში

ეფექტიანი სწავლება. გამოცდების ეროვნული ცენტრი. 2010წ

დანართი

დანართი 1-კითხვარი 8-ე კლასის მოსწავლეებისათვის

მოგესალმებით!

თქვენს კლასში ვატარებ პრაქტიკულ კვლევას თქვენი მეტაკოგნიტური უნარების გასაუმჯობესებლად, ეს დაგეხმარებათ ქიმიის და, ზოგადად, ნებისმიერი საგნის სწავლის პროცესში. თქვენი, როგორც პროცესის უშუალო მონაწილეების, მიერ მოწოდებული ინფორმაცია ძალიან მნიშვნელოვანია პროექტის წარმატებისათვის. თქვენგან მიღებული ინფორმაცია ანონიმურია. არაა საჭირო კითხვარზე სახელისა და გვარის მითითება.

1. რა დროს ანდომებ საშინაო დავალებების მომზადებას?

- კვირის სასწავლო დღეებში (თითო დღეს) _-----სთ, -----წთ
- შაბათს: -----სთ,-----წთ
- კვირას:-----სთ,-----წთ

2. რა დროს ანდომებ საშინაო დავალების მომზადებას ქიმიაში?

- კვირის სასწავლო დღეებში (თითო დღეს) _-----სთ, -----წთ
- შაბათს: -----სთ,-----წთ
- კვირას:-----სთ,-----წთ

3. გეგმავ თუ არა შესასწავლი გაკვეთილების (საგნების) თანმიმდევრობას? თუ კი, რა პრინციპით ირჩევ პირველს, მეორეს, ბოლოს?

4. როგორ სწავლობ გაკვეთილს? მხოლოდ წაკითხვით, თუ რამე ხერხი გაქვს შერჩეული უკეთ დამახსოვრებისთვის?

5. აკეთებ თუ არა ჩანაწერებს, მოკლე კონსპექტებს ან ცხრილებს ტერმინებისთვის? თუ კი, რომელ მათგანს იყენებ და რა დროს?

6. საშინაო დავალების შესრულებისას, ჯერ გაკვეთილს სწავლობ და შემდეგ ამოცანას, თუ პირდაპირ დავალებას წერ?

7. ყველაზე მეტად რისი სწავლა გიჭირს ქიმიაში (ფორმულების, წესების, ტერმინების და ა.შ.) და როგორ ფიქრობ, რატომ?

8. როგორ ხვდები, რომელი ინფორმაციაა მნიშვნელოვანი პარაგრაფში?

9. იყენებ თუ არა მარკირების მეთოდს? (მაგ. სხვადასხვა ფერის მარკერით გახაზო მნიშვნელოვანი და მეორეხარისხოვანი ცნებები)

- კი
- არა

10. როგორ ამოწმებ, იცი თუ არა გაკვეთილი?

11. მარტო მეცადინეობ, თუ გეხმარება ვინმე მეცადინეობისას?

12. გიცდია მეგობართან ერთად გაკვეთილის მომზადება? თუ კი, რა
შთაბეჭდილება დაგრჩა და რატომ?

გმადლობთ მონაწილეობისათვის.

რეფლექსია კვლევის შედეგების გაზიარების შესახებ

კვლევის ჩატარების ვადები: 2016 წლის ოქტომბერი-2017 წლის მაისი

სკოლა: სსიპ ქალაქ თბილისის 181-ე საჯარო სკოლა

კლასი: VIII კლასი

მასწავლებელი: მანანა ჭიკაძე

საგანი : ქიმია

თემა : მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარება და მასთან დაკავშირებული სირთულეები

აღნიშნული კვლევის შედეგების გაზიარების მიზნით შევხვდი ჩემი სკოლის პედაგოგებს. მათი მხრიდან ინტერესი დიდი იყო. აინტერესებდათ ყველაფერი: როგორ შევარჩიე საკვლევი თემა, რა ლიტერატურას ვეცნობოდი, რა მეთოდებს ვიყენებდი, როგორ გავაფორმე კვლევის ანგარიში, ჰქონდა თუ არა დადებითი შედეგი კვლევას სასწავლო პროცესზე. მე ვეცადე ამომწურავი პასუხები გამეცა მათ კითხვებზე. მივაწოდე მოკლე ინფორმაცია, თუ რა არის პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა.

პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა დაფუძნებულია მასწავლებლის პრაქტიკის საჭიროებაზე, მას შეიძლება ბიძგი მისცეს

- თვითშეფასების შედეგად გამოვლენილმა საჭიროებებმა;
- სასწავლო პროცესზე დაკვირვებამ და არსებულმა გამოცდილებამ;
- უკუკავშირისა და შეფასების შედეგებმა;
- ცნობისმოყვარეობამ და „თეორიულმა ინტერესმა“;
- სკოლის განვითარების პროგრამებში, პროექტებსა და კვალიფიკაციის ასამაღლებელ კურსებში მონაწილეობამ

პრაქტიკის კვლევა ადამიანის ცნობისმოყვარე ბუნებიდან გამომდინარეობს და ის არის საუკეთესო გზა საკუთარი თავისა და გამოცდილების გასაუმჯობესებლად. ინტერვენციის გაცნობის შემდეგ რამდენიმე მასწავლებელმა აღნიშნა, რომ მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური უნარების განვითარების ხელშეწყობა ყველა მასწავლებლის მოვალეობაა და კარგი იქნება, თუ კოორდინირებულად ვიმოქმედებთ. დავგეგმეთ, რომ შემდეგი სასწავლო წლიდან ვცადოთ ერთიანი სტრატეგიით სწავლება ორ კლასში მაინც, მაგალითად, ქართულის მასწავლებელმა აღნიშნა, რომ სიამოვნებით გაიზიარებს ჩემს გამოცდილებას და ჩემთან ერთად ჩაერთვება შემდეგ სასწავლო წელს მეორე ინტერვენციაში. აღვნიშნეთ, რომ ერთი

ციკლის დაკვირვების და რეფლექსიის დასრულებისას მკვლევარი მასწავლებელი იღებს ახალ ცოდნას და იაზრებს, თუ როგორ განვითარდა და, ფაქტობრივად, მოემზადა ახალი ციკლისთვის. ვიფიქრეთ შემდგომ ნაბიჯებზე, იმისათვის, რომ გავაუმჯობესოთ მოსწავლეთა შედეგები და ხელი შევუწყოთ ჩვენს პროფესიულ ზრდასაც. ვისაუბრეთ იმაზე, თუ რა შეცვალა კვლევამ ჩემს სწავლებაში, როგორ შეიძლება დავეხმარო კოლეგებს, გავუზიარო კვლევის გამოცდილება. მიუხედავად იმისა, რომ მეც პირველად გავაკეთე კვლევა, მასწავლებელთა აზრით, ჩემი, როგორც პროცესის უშუალო დამგეგმავის და მონაწილის, გამოცდილება მნიშვნელოვნად დაეხმარებათ. კოლეგებს მოვუყევი რა გავიგე საკუთარი თავის შესახებ, რა გავიგე ჩემი მოსწავლეების შესახებ, რაში დამეხმარება ეს ყველაფერი. ვუთხარი, რომ ჩემთვის ეს კვლევა ძალიან საინტერესო და სახალისო გამოდგა, ვისწავლე ბევრი ახალი სტრატეგია მოსწავლეებთან კლასში მუშაობისთვის, აღმოვაჩინე, რამდენად საინტერესო, სასიამოვნო და აზარტულიცაა პროცესში მონაწილეობა. მე ავირჩიე თემა, რომელიც მაინტერესებდა და გავეცანი უამრავ ლიტერატურას, მივიღე დიდი გამოცდილება. ამასთან კვლევის შედეგები კარგი მოტივატორი აღმოჩნდა ჩემთვისაც და მოსწავლეებისთვისაც. ჩემთვის შესამჩნევი აღმოჩნდა მოსწავლეების გაზრდილი მოტივაცია და ენთუზიაზმი, მათი და ჩემი ამაღლებული თვითშეფასება. ასეთი შედეგი კი მაძლევს საშუალებას დავასკვნა, რომ მიზანს მივაღწიე.

კოლეგები დაინტერესდნენ, როგორ ვმუშაობდი კვლევის ანგარიშის გაფორმებაზე. ავუხსენი, რომ ანგარიშის შედარებით მარტივად დასაწერად აუცილებელია მთელი კვლევის განმავლობაში აწარმოო დაკვირვების დღიური, მუდმივად გააკეთო ჩანაწერები, აღნიშნო მიგნებები, მარცხი. სწორედ ეს დამეხმარა ანგარიშის წერისას. დასასრულს, შევთანხმდით, რომ როდესაც რომელიმე მათგანი გადაწყვეტს დაიწყოს საკუთარი პრაქტიკის კვლევა, თუ რამე შემეძლება, აუცილებლად დავეხმარები.